Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XCII. Ч. 209. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 31-го ЖОВТНЯ 1985 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, OCTOBER 31, 1985 No. 209. VOL. XCII.

Менор Джуніор коледж має нового декана студентів

Сестра Франціска

Дженкінтавн, Па. — Сестра Марія Кекилія, ЧСВВ, президент Менор Джуніор коледжу, недавно іменувала Сестру Марію Франціску, ЧСВВ, деканом студентів.

Сестра Франціска здобула степені бакалявра і маґістра в ділянці освіти в університеті Віллянова. Вона має вчительський сертифікат в адміністрації і інспектораті, суспільних науках, політичних науках і історії.

Як декан студентів, Сестра Франціска є відповідальна за координацію і розвиток неакадемічних ділянок студентського життя. Вона є директоркою гуртожитку Менору і дорадницею сенату студентів та персоналу річника.

Заки Сестра прийшла до Менору вона вчила історію в школі Непорочного Зачаття в Гамтрамку, Миш. Сестра Франціска походить із Сентралії, Па.

ЗУАДК є на офіційній листі „Юнайтед Фанд"

Філядельфія (О.Т.). — „Юнайтед Фанд", на листі харитативних організацій, що на них можуть жертвувати федеральні службовці, помістив теж ЗУАДК під числом 1166. На майбутнє українські жертводавці не будуть вписувати назви та адреси ЗУАДК ,а тільки його число.

У 12-сторінковому „Рапорті" зі списком харитативних організацій, що появився накладом 6 мільйонів примірників для федеральних службовців і війська, в рубриці „Інтернешенел Сервісес" є поміщена така інформація про ЗУАДК: „Злучений Український Американський Допомоговий Комітет різними способами спішить з допомогою потребуючим. Він помагає полагоджувати іміграційні справи, заосмотрює харчами та одягом новоприбулих і людей без відповідних засобів на життя, а теж дає моральні й матеріяльні послуги".

Українка, яка працює в обезпеченевій установі Блу Кросс і Блу Шілд зголосила без трудношів на листку пожертв „Юнайтед Фанд" ЗУАДК. Можна піти слідами згаданої українки й на місцях праці, в різних приватних підприємствах, деклярувати добровільні датки на ЗУАДК, вписуючи його назву й адресу.

ВИСТАВКА В. ГАРАСОВСЬКОЇ-ДАЧИШИН

Воррен, Миш. 12-та індивідуальна малярська виставка Марії Гарасовської-Дачишин, яка відкрилась тут в галерії Українського Культурного Центру 25-го жовтня, буде відкрита до неділі, 3-го листопада ц.р.

Вийшов „Календар Української Дитини"на 1986 рік

Торонто. — Заходами рухливого канадського видавництва „Добра книжка" тут появився сьомий за чергою „Календар Української Дитини" на 1986 рік. Зредагувала його Рома Чумак-Горбач, яка теж виконала численні чорні й кольорові ілюстрації для візуального доповнення друкованого тексту. Кольорову обкладинку зробив мистець Віталій Литвин.

Календар має 28 сторінок великого формату (12x10 1/2 цаля), по дві сторінки на кожний місяць і три сторінки на розгадки загадок, розв'язки розваг, ігри.

Матеріял складається з коротеньких легеньких віршиків, оповіданнячок і казочок для дітей меншого й середнього віку. Темою цих матеріялів, упорядкованих за місяцями й порами року та тематичними циклами, є дитячі зацікавлення, зайняття, навчання, розваги, ігри, розгадки, скороговірки, приповідки. Всі вони мають виховно-дидактичне та релігійно-моральне спрямування і дають дітям, вчителям, виховникам матеріял до читання, вивчання напам'ять, обговорювання, побудови методичних клясних лекцій, гутірок на сходинах дітвори в молодечих організаціях, деклямацій на дитячих імпрезах, будування сценічних монтажів, радіомовлень.

„Календар" вигідний тим, що його можна почепити на стіні або розгорнути на писальному столику чи шкільній лавці.

Виданий на доброму папері, читким розбірливим друком. Ціна 7 дол. з пересилкою.

Замовляти слід у: Ukrainian Book Co., 16 Rivercrest Rd., Toronto, Ont., M6S 4H3, Canada.

Дж. Вокер признався у шпигунстві

Балтимор. — У понеділок, 28-го жовтня, керівник шпигунської сітки Джан Вокер признався до вини. Йому грозить довічне тюремне ув'язнення, що є максимальним покаранням в мирний час. Кілька хвилин пізніше його син Майкл Вокер також визнав свою вину.

Брат Джана Вокера, Артур, також заарештований за шпигунство, вже визнаний судом винним. Присуд йому буде винесений найближчим часом.

Згідно з умовами домовлення, Дж. Вокер, якому загрожував штраф у висоті 500,000 долярів і подвійне довічне ув'язнення, буде змушений заплатити лише 100 долярів. Джан Вокер також погодився повернути свою секретну документацію, яка все ще є в його розпорядженні. Прокуратор заявив, що з Вокера будуть зняті інші обвинувачення, наприклад, в неправильному виповненні податкової деклярації.

Справа Майкла Вокера не буде передана військово-морському трибуналові і йому загрожує 25-річне тюремне ув'язнення. Без домовлення його батька з прокуратором Майкла могли засудити до двох довічних термінів плюс 1,000,000 долярів штрафу.

Домовлення вимагає повного співробітництва батька і сина з оскарженням і федеральними чиновниками, які мають відношення до судового процесу.

Джан Вокер розповів, що першим совєтським агентом, з яким він встановив контакт, був Алєксєй Тканченко, віцеконсул совєтської амбасади у Вашінґтоні, якому він передавав секретну інформацію.

Жінка Майкла, Рейчел, була в судовій залі, коли обидва шпигуни визнали свою вину. Зі сльозами на очах вона намагалася впіймати погляд мужа, але він вперто не дивився на неї.

Слідчі, які ведуть справу шпигунів, кажуть, що більша частина переданої Совєтському Союзові інформації була отримана з найбільшої в ЗСА військово-морської бази в Норфоку, Вірджінія, і з військово-морської фльоти на західньому побережжі країни, де живе Джеррі Витворт.

Школяр з Кенії хоче знати про СССР

Кеймбридж, Масс. (ФКУ). — Б. Тсума, учень середньої школи в місцевості Мараґоля, Кенія, написав до Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету листа. Йому попала до рук летючка п. н. „Russia or the Soviet Union", що її кількаразовими випусками (разом 12,000 примірників) видав і широко розповсюджував Фонд Катедр Українознавства (ФКУ) із своєї канцеляріїл тут.

Було багато прихильників відгуківк на ту публікацію. Замовлення на більшу кількість примірників надходили теж від репрезентацій балтицьких народів. Її поширено на всі континенти землі.

Школяр Тсума, дякуючи за летючку та хвалячи її добрий зміст, просить надіслати йому ще більше матеріялів про Совєтський Союз, які детальніше насвітлюють імперіялістичні тенденції Москви.

МОСКВА ДАСТЬ ДОЗВІЛ ДЛЯ Є. БОННЕР НА ВИЇЗД ЗА КОРДОН

Москва. — Зять академіка Андре . Сахарова, відомого в СССР оборонця прав людини, Єфрем Янкелевич, заявив кореспондентам, що дружина Сахарова Єлєна Боннер, правдоподібно отримала дозвіл від совєтських еміграційних властей на виїзд за кордон на лікування серця і очей.

Від часу примусового вигнання Сахарових з Москви до місцевости Горькій, приблизно 250 миль від столиці, їхньою долею почали цікавитись не тільки правозахиники в СССР і їхні представники за кордоном, але також уряди багатьох країн світу та багато приватних груп, які домагаються ввесь час від совєтських офіційних чинників не тільки привернення раніших прав і можливости доступу до джерел науки для А. Сахарова, але також права на виїзд за кордон, якщо він собі цього бажає.

Чимало для облегшення долі Сахарових зробила Адміністрація президента Роналда Регена, представники якої ввесь час підносили проблему покривджених на міжнародних форумах, включно до форуму Об'єднаних Націй. Навіть під час виголошування своєї головної промови на святочній сесії Генеральної асамблеї ОН президент Р. Реґен по імені згадав А. Сахарова і йому подібних, заступаючи думку, що кожна людина, не тільки Сахарови, має право вибирати для себе місце проживання і ніхто не має права їй в цьому перешкоджати.

Є. Боннер кілька разів відмовляли права на виїзд за кордон на лікування. Тепер стало відомим, що такий дозвіл вона дістала і Державний департамент вважає, що цей специфічний випадок є жестом генерального секретаря ЦК КПСС Міхаїла Ґорбачова напередодні женевських розмов з президентом Р. Реґеном.

Про справу дозволу для Боннер інформувала раніше західньонімецька газета „Більд" в Гамбургу, яка, як пише газета, отримала ці інформації „з довірочних джерел в Москві".

У середу, 30-го жовтня амбасадор СССР до З'єднаних Стейтів Америки Анатолій Добринін, перший офіційно потвердив інформації з Москви про дозвіл для Є. Боннер на виїзд за кордон, а представники Державного департаменту висловили свою турботу за долю академіка Андрея Сахарова, якого деякі телевізійні канали показали під час передачі новинок. Він виглядав фізично хворим, пересувався дуже повільно і дуже змінений від часу, коли він і дружина були змушені покинути Москву і поселитись в місцевості Горькій на далекій провінції.

На запитання кореспондентів речник Державного департаменту Марвин Калб заявив, що президент Роналд Реґен під час переговорів з генеральним секретарем ЦК КПСС Міхаїлом Ґорбачовим в Женеві 19-го і 20-го листопада, напевно піднесе справу А. Сахарова й в загальному говоритиме про пошанування прав людини в світі. Американські чинники думають, що вже найвищий час, щоб Москва зняла всякі заборони у відношенні до А. Сахарова і дала йому змогу займатися науковою працею.

У політичних колах на Заході вважають, що надання дозволу для Є. Боннер і поголоски про збільшення числа жидівської еміграції напередодні розмов у Женеві, є черговою димовою заслоною Москви.

УКРАЇНСЬКИЙ МОРЯК ПОВЕРТАЄТЬСЯ ДО СССР

Вашінгтон. — У вівторок, 29-го жовтня ц.р., речник Державного департаменту ЗСА повідомив, що моряк із совєтського торговельного корабля „Маршал Конєв", який двічі втікав із корабля та просив азилю в ЗСА, таки на власне бажання повертається із залогою корабля до СССР.

Вперше проголосив цю вістку амбасадор СССР Анатолій Добринін на пресовій конференції у Вашінгтоні, покликуючись на розмову з державним секретарем ЗСА Джорджом Шулцом. А. Добринін сказав, що М. Медвідь в часі переслухань із представниками Державного департаменту Іміграційної і натуралізаційної служби ЗСА заявив своє бажання повернутися до СССР і підписав відповідну заяву. Хоча А. Добринін заявив журналістам, що справа азилю для М. Медведя не була темою годинної розмови з Дж. Шулцом, однак це питання мусіло бути також заторкнене, коли А. Добринін уважав за відповідне зложити таку заяву перед журналістами.

Урядники Державного департаменту у своєму офіційному повідомленні ствердили, що М. Медвідь був під час усіх переслухань у повній свідомості. Він, як подає Державний департамент, перейшов фізичні та психічні бадання американських лікарів, йому дозволено переспати ніч під американською опікою з приводу поганого стану здоров'я, а відтак у вівторок закінчено переслухання, які виказали, що Мирослав Медвідь хоче таки повернутися із залогою корабля до СССР після того, як ті, які його переслухували, запевнили його, що він не буде покараний за свої спроби втечі і прохання азилю в ЗСА, як також, що його на силу не повернуть совєтським чинникам.

Не зважаючи на всі запевнення американських урядовців, представники Державного департаменту ствердили, що він постійно повторяв своє бажання повернутися додому. У переслуханнях, крім американських представників брали участь також два представники совєтської амбасади, совєтський лікар і капітан корабля.

ПОСВЯЧЕНО ПАМ'ЯТНИК НА ГРОБІ О. НЕСТОРА ДМИТРОВА У 60-ЛІТТЯ ЙОГО СМЕРТИ

Біля посвяченого пам'ятника о. Н. Дмитрова і його родини (з ліва): І. і О. Шатинські, о. шамбелян Й. Федорик і д-р І. Флис

Гиллсайд, Н.Дж. — Врочисто-мелодійні звуки української релігійної пісні — від благального „Святий Боже, Святий кріпкий", до маєстатичного „Слава Отцю і Сину" — пролунали тут на затишному кладовищі Еверґрін у четвер, 24-го жовтня, у погідну, соняшну днину під золото-жовтим листям ранньої осені, з грудей декількох десяток союзовців і вірних місцевої української католицької парохії Непорочного Зачаття, які прийшли віддати шану пам'яті отця Нестора Дмитрова, одного із перших піонерів-будителів і засновників українського зорганізованого життя на Північно-американському континенті та одного з будівничих Українського Народного Союзу та його органу „Свободи".

Зібралась ця група на чолі з чотирма отцями і троьм а членами Екзекутиви УНСоюзу біля семифутового мармурового пам'ятника на спільній могилі о. Дмитрова і його рідних — дружини Константи, доньок Стефанії і Генрієтти та сина Нестора, мол.

Панахиду відправили отці: шамбелян і декан північного Ню Джерзі та парох церкви св. Володимира в Елізабеті Йосиф Федорик, парох церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку Іван Кучмяк, ЧНІ, його сотрудник Михайло Вівчар, ЧНІ, та парох церкви Непорочного Зачаття Методій Куцько, ЧНІ, а відтак доконали чину посвячення пам'ятника, що його уфундував УНСоюз, а вистаралась після п'ятилітніх заходів Ольга Шатинська з мужем Іваном і синами.

Коротке слово біля пам'ятника англійською мовою виголосив головний предсідник УНСоюзу д-р Іван Флис, вказуючи на велике одушевлення серед „русинів", як про це писала „Свобода" в 1985 році, коли до Мавнт Кармел, Па., прибув о. Дмитрів. До історії канадської України вписався о. Дмитрів своєю подорожжю до Теребовлі, Манітоба, Канада, де в 1897 році він відправив першу Службу Божу в землянці на березі ріки Веллі Ривер для перших українських імігрантів-поселенців. Про це відтак сам отець Нестор писав на сторінках „Свободи", будучи після о. Григорія Грушки її другим редактором в роках 1895-97.

Після посвячення пам'ятника парохія Непорочного Зачаття, її братство і сестрицтво, гостили в церковній залі полуденком-поминками, що ними проводив о. шамбелян Й. Федорик. Після молитви о. М. Кучмяка, слово про о. Дмитрова виголосив тим разом українською мовою д-р І. Флис, подаючи профіль цього прикладного священика-громадянина і відданого діяча УНСоюзу.

Вкінці д-р Флис, як і пізніше о. Федорик, висловили особливе признання О.Шатинській і її родині за справді місійну працю і посвяту на протязі майже п'ятьох років у відшуканні гробів на кладовищі, посвідок смерти (на яких, до речі, англійською мовою всюди є прізвище Дмитров, а не Дмитрів, тому й цвинтарна адміністрація настоювала на такій версії на пам'ятнику), дозволу далекої ще живучої родини і церковних властей. Полагодивши ці всі формальності за допомогою свого мужа Івана і синів Йосипа, Михайла і Теодора, О. Шатинська тоді звернулась за допомогою до УНСоюзу, який рішив здійснити це нею започатковане діло у 60-ліття смерти о.Дмитрова.

О. Шатинська розповіла коротко, як її заінтригувала постать цього „забутого священика", коли вона поїхала на Український Фестиваль в Дофині, Ман., і взяла участь в церемонії пошанування українських піонерів, що його там кожного року влаштовує УНСоюз, власне біля місця першої Богослужби, що її відправив о.Дмитрів, де тепер стоїть церква св. Михаїла, а біля Хреста Свободи — постав-

(Закінчення на стор. 3)

В АМЕРИЦІ

РОДИНИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, які пропали безвісти у В'єтнамі, влаштували у Вашінгтоні демонстрацію, вимагаючи від американського Уряду більш енерґічних заходів щодо розшуку їх рідних. Демонстранти прикували себе до загороди Білого Дому. За порушення громадського порядку поліція заарештувала вісьмох учасників демонстрації.

ГУБЕРНАТОР АЛЯСКИ Билл Шеффілд оголосив, що американський Уряд дозволив продавати Японії нафту Аляски. Загальна сума домовлення оцінюється на 461 мільйон долярів. Щодня з Аляски буде відправлятися 6,000 барилок сирої нафти. Якщо б ця нафта відправлялася з затоки Прудго, де щодня видобувається 1,8 мільйона барилок,для того, щоб договір набрав сили, треба було б спеціяльного рішення Конгресу.

ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ ЗСА Джордж Буш підтримав кандидата Республіканської партії Даяну МекГрет на пост посадника Ню Йорку. Вибори відбудуться 5-го листопада, в яких передбачають перемогу демократа Едварда Кача. „Я горджуся підтримкою віцепрезидента", — сказала репортерам Д. МекГрет, хоч ні вона, ні інші суперники Кача не мають великих шансів на успіх у виборах.

У СВІТІ

СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ ДАВ до зрозуміння, що він готовий припинити будову радарних станцій в центральному Сибірі, якщо З'єднані Стейти Америки виречуться пляну модернізації радарної сітки у Великобританії і Ґренляндії. Уряд ЗСА вважає, що розбудова радарних станцій, які мали б заздалегідь перестерігати про небезпеку, являється порушенням договору з 1972 року. Виглядає, — кажуть політичні спостерігачі, — що Москва намагається використовувати для себе старі договори, інтерпретуючи їх по своєму.

КОРОЛЬ ЙОРДАНІЇ Гуссейн і лідер Палестинської Визвольної Організації Ясір Арафат зустрілись і розмовляли на протязі двох й пів години в Аммані, столиці Иорданії. Визначено дальші зустрічі і заплянованo розмови, але перша, як кажуть поінформовані політичні діячі в Аммані і у Вашінґтоні, не була успішна з огляду на те, що Я. Арафат робив закиди королеві Гуссейнові за його „концесії" в користь Ізраїля. Немає сумніву, кажуть спостерігачі, що Арафат боїться, щоб Гуссейн не погодився говорити з представниками уряду Ізраїля без участи ПВО, чого, очевидно, домагаються ізраїльські чинники.

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТЕР ізраїльського уряду Шімон Перез здобув в парляменті вотум довір'я в голосуванні. 68 послів голосували за підтримку політики уряду і тільки 10 домагалися резиґнації прем'єр-міністра, або зміни політичної лінії. Прихильники Переза пояснювали, що від часу його поміркованої політики престиж Ізраїля зріс в очах багатьох країн світу. Дискусії у парляменті були дуже гострі і часом переходили у сварку між поміркованими і консерватимними послами, але в результаті цієї, часом потрібної гострої виміни думок, полагоджено багато спірних справ, кажуть спостерігачі.

ЗАХІДНЬОНІМЕЦЬКИЙ ЖУРНАЛ „Бунте" надрукував інформацію про те, що його кореспонденти перевели інтерв'ю і сфотографували колишнього воєнного злочинця Альойза Бруннера, який на протязі трьох декад жив і працював в Сирії, очевидно, під прибраним прізвищем. Редакція згаданого журнау каже, що два її кореспонденти зустрічалися в Дамаску з А. Бруннером, тепер 73-річним громадянином Сирії, а колись старшиною СС, який був відповідальний за висилку до концтаборів на видиму смерть 120,000 жидів з Австрії, Німеччини, Франції, Словаччини, Греції й інших країн. Після д-ра Йозефа Менгеле, Бруннер був черговим злочинцем за яким розшукували по цілому світі. Ізраїль домагатиметься тепер видачі Бруннера на суд справедливости за доконані ним злочини.

МІЖ АДМІНІСТРАЦІЄЮ президента Роналда Реґена і обидвома палатами Конгресу розпочались дебати про те, чи З'єднані Стейти Америки повинні допомагати антикомуністичним повстанцям в Анголі. Повстанці, як відомо, ведуть боротьбу проти прокомуністичного і промосковського уряду в їхній країні і привернення демократичних свобід. Досі одинока Південно-Африканська Республіка рішучо допомагала визвольній боротьбі анґольських патріотів і сама переводила військові акції проти урядових військ в Анґолі і насланих туди кубинських найманців. Речник Адміністрації заявив, що дискусія є дуже гостра тому, що Білий Дім і Державний департамент стоять осамітнені у цьому змагу проти Палати Репрезентантів і Сенату. Навіть багато республіканців готові сьогодні голосувати проти уділення такої допомоги.

ЛИВАНСЬКІ ДРУЗИ ЗНОВУ почали зударятися з урядовим військом в Бейруті й інших частинах країни. Вони не визнають уряду президента Аміна Ґемаєля, який, на їхню думку, „спілкується з американськими й ізраїльськими імперіялістами". Друзів й інших екстремістів, включно з комуністами, підтримує матеріяльно Сирія, а властиво Москва за посередництвом Сирії.

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ справ в насадженому силою комуністичному уряді Афганістані заявив речникам Пакістану, що його уряд не може добитися відтягнення совєтських військових частин з Афганістану, чого домагається Пакістан, який веде переговори з кабульськими чинниками за посередництвом представників Об'єднаних Націй. Уряд Бабрака Кармаля радить пакістанським представникам нав'язати безпосередні зв'язки з урядом Афганістану і головним командуванням совєтської армії, чого, очевидно, не хоче Пакістан. Речники афганських повстанців заявили, що без їхньої участи жадні переговори, посередні чи безпосередні, не будуть успішними, бо ніхто не має права говорити в їхньому імені.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Ю. Лободовський про Петлюру

Ю. Лободовський — це сучасний передовий польський поет і публіцист „старшої ґенерації", постійно замешкалий в Еспанії. Ще в Польщі між двома світовими війнами був проти політики національної асиміляції всіх тодішніх урядів і став — поруч із покійним Мєрошевським — найповажнішим публіцистом заснованого у Парижі журналу „Культура", що його видавцем — головним редактором є Єжи Ґедройць. „Культура" і зібраний біля неї гурт польських інтелектуалів — це центр ревізіоністів польської політичної думки, яка засуджує шляхетське правління на Правобережжі України після Люблинської Унії з 1569 року та яка визнає принцип, що без самостійної України не може бути самостійної Польщі і без самостійної Польщі не може бути самостійної України. Тому Лободовський у своїх чудових поемах і своїх статтях та доповідях пропаґує польсько-українське порозуміння на базі рівного з рівним і на протимосковській та протикомуністичній плятформі. Що стосується кордонів Польщі з Україною він як і ввесь центр „Культури" — визнає, що цю справу вирішать уряди самостійної України і Польщі та що всі народи у світі мають право самовизначення. Знаючи першорядно історію й літературу України Лободовський є між іншим найкращим перекладачем віршів Шевченка (також Вежинський, Іллаковічувна, Тувін) і не раз покликується на відомий вислів Шевченка „Польща впала і нас задавила".

Запрошений на цілотижневу наукову конференцію, яка тому п'ять літ відбулася в МекМастер університеті в Гамілтоні біля Торонто в Канаді, що її зорганізував український професор Петро Потічний, Лободовський доповідав про тісне пов'язання польської й української культури, зокрема літератури від княжих часів по нинішній день. (Проф. Петро Потічний видав окремою англомовною книжкою „Польща й Україна, минуле й сучасне", Торонто стор. 364, найголовніші тамошні доповіді, між ними і Лободовського). У цій своїй доповіді Лободовський теж згадує наведений вище вислів Шевчека про трагічні наслідки для України упадку Польщі (три її поділи між тодішні три імперії, поневолювачів також України).

Симон Петлюра є для українців символом збройної боротьби за українську державність, — для Лободовського він був і є символом українсько-польського фронту проти Московщини й комунізму. Між своїми численними творами Юзеф Лободовський має теж „Пісню про Україну", яку видав польський „Інститут Літерацкі" у 1959 році у Парижі. Прегарний переклад тієї великої поеми зладив Святослав Гординський. Читаємо там м. і.: „...Здавалося: рве вітер крила диму, в легені здушені вливає струм життя — і розганяє хмар отару похмуру... — Золотить усміх сонця — польського вождя — і Симона Петлюру..." І в іншому місці: „...По коліна загрузли в землю — сріблисті тополі на вартах... Сиві брови хмурного Маршала — в грізний вузол стягнулись даремно — і кривавлять паризький брук — хижі стріли — сім куль Шварцбарта..."

Юзеф Лободовський ніколи не мав сумніву, що вбивник Петлюри Шварцбарт не був месником жидівського народу, що вбив Петлюру, як винуватця погромів в Україні, а був насланим Москвою аґентом. Тепер він повертається знову до цієї теми. У польському часописі „Ґвязда Полярна", що виходить в Чикаґо, у числі з 19-го жовтня цього року появилася обширна стаття Юзефа Лободовського „Протижидівські „погроми" Петлюри", в якій він таврує наклепницьку протиукраїнську книжку Самуеля Фрідмана „Погромщік": той пашквіль прославила совєтська пропаґанда. Лободовський таврує теж книжку французької фільмової зірки Сімон Сіньорет, п. з. „Адьє Володя", ревеляціонуючи, що справжнє прізвище цієї француженки є „Камінкер" і що вона — жидівка — писала теж по лінії приємній для Москви. Юзеф Лободовський знає подробиці скандального процесу Шварцбарта, в якому паризький суд звільнив того провокатора-вбивника, як теж знає літературу, що стосується жидівських закидів на адресу Петлюри. Він знайомий з історичним наказом Симона Петлюри ч. 131 з 20-го серпня 1919 року, в якому Петлюра загрозив найгострішими карами для винуватців погромів, і покликується однаково на життєпис Петлюри та його працю, як ректора журналу „Українская Жізнь" у Москві і на характеристику Петлюри, що її зробив жидівський діяч Жаботинський, Лободовський покликається теж на довголітнього репрезентанта УНР у Вашінґтоні Арнольда Марґоліна, який ствердив у своїй книжці „Україна і політика Антанти" (Берлін, 1921), що за ведення протижидівських погромів розстріляно в Україні за С. Петлюри 92-ох хуліганів.

Юзеф Лободовський каже правду, що це тільки в інтересі Москви лежить оклеветування українського народу, включно з таким велетнем духа, як Митрополит Шептицький, що рятував жидів під час голокосту, і що всі оті наклепи на Симона Петлюру та на українців, як погромщиків, це діло Москви. Наша вдяка світлому інтелектуалові Юзефові Лободовському за його пламенну оборону доброго імени Симона Петлюри.

Юрій Р. Рибак

ПРОТЕКЦІОНІЗМ АМЕРИКАНСЬКОЇ ОДЯГОВОЇ ІНДУСТРІЇ

Незалежно від цього, що ще один мільйон робітників у ЗСА живе із шиття одягу — лявіна імпорту з Азії поважно загрожує решті американської індустрії. Щоб собі запевнити існування, американські продуценти та профспілки звертаються до Уряду і Конгресу з апелем охорони. Одною із метод протидії — це встановлення означених квот, що контролюють імпорт із поодинокої країни. Квоти на одяг — це ніщо нове. Уже в 1935 році, а постійно від 1957 року ЗСА вживали квоти як засіб для обмеження привозу. Згідно з „Multi fiber arrangement" уряд заключив умови з 34-ма країнами відносно квот на 600 індивідуальних товарів.

На жаль, існуюча система виявила безліч недоліків. Ось, наприклад, коли Гонконг виповнить квоту на бавовняні светери, продуценти можуть перейти на виріб светерів з половини бавовни і шовку, щоб тим робом не кваліфікувати їх як „бавовну". А, скажімо, у Тайвані, коли осягнено дозволену кількість орнаментального верхнього одягу, лише мала зміна у взорі робить одяг „неорнаментальним" і дозволяє фабриці продовжувати експорт до ЗСА.

Не легко слідити за правильністю імпорту, бо 25 відсотків цілого імпорту, що переходить крізь руки американських митників — це якраз текстильні матеріяли та одяг. Практично приходиться перевірювати кожного місяця понад 100,000 пересилок, при чому в одній пересилці бувають десятки різних окремих категорій.

Так строгі квоти можуть охоронити працю американців в одяговій індустрії, одначе це буде коштом економіки країни. Правда, що з хвилиною зменшення імпорту американські продуценти жадатимуть вищих цін, бо зменшиться зовнішня конкуренція. Знову ж з економічного боку штучно запевнюється існування менш продуктивним одиницям. На основі обрахувань знавців дотеперішня охорона індустрії врятувала яких 460 тисяч варстатів праці коштом 18 більйонів долярів річно, цебто 39,000 долярів на працівника!

Загальновідомо, що одягову індустрію характеризує інтенсивність праці і цей факт ставляє американців у некорисну позицію відносно коштів, бо інші країни платять робітникові менше. Пересічна заробітна платня у ЗСА при шитті одягу виносить п'ять і півдоляра на годину, що для американських відносин є низькою платнею, одначе — величезною у відношенні з країнами Азії.

Хтось може думати, що автоматизація або знижка вартости доляра може привести американські кошти продукції ближче до азійського рівня. Так воно не є! Передові американські продуценти йдуть з розвитком технології і вживають найновіші приладдя і машини. Це, одначе, дає змогу заощадити тільки одну п'яту коштів людської праці. Чому?.. Тому, що тут існує надзвичайно деталічний поділ праці і робітник виконує лише означений процес. У даному дні фабрика не може продукувати велику кількість різних стилів і величин; на жаль, машина не може пристосовуватись до так скорих змін. Не забуваймо, що в продукції важливою є людина, що крає матеріяли на потрібні частини, які відтак зшивають на швацьких машинах і спосіб як це роблять — зшиваючи два куски матеріялу разом — не змінився від часу, коли людина зробила це вперше в історії!

Навіть охоронні тарифи, коли б були стовідсотковими не дали б американським продуцентам покращити існуючу ситуацію. Словом, — індустрія знайшлась на роздоріжжі.

Поруч першорядних, синтетичних, текстильних матеріялів покупці ще далі вважають, що вовняні вироби є таки найкращі, бо, мовляв, роблять їх із волосу звірини, витвореного для власної охорони тіла. Та все ж таки дивується покупець, коли за добрий одяг з вовни приходиться платити 400 долярів і більше. Йому пояснюють, що це створив протекціонізм, бо коли взяти імпортований одяг, то висота тарифи збільшається з його якістю. За більшість імпортованих одягів платять по 28 центів за фунт та 21 відсотків від імпортованої вартости. Отже мито — високої якости імпорту, ваги семи фунтів і 250 долярів гуртової ціни — виносить 54.46 дол. Але це ще не все, бо до цього треба додати стовідсоткову продажну націнку. У висліді покупець платить за імпортований одяг 608,92 дол. не знаючи, що є змога за 500 дол. дістати убрання „Made in USA". Тому і зрозуміло, що в 1984 році імпортовано лише два і півмільйона вовняних одягів, а випродуковано у ЗСА три з половиною мільйона... Але чужинецькі продуценти теж думають і тому експортують переважно дешеві одяги.

Американські продуценти шукають за новими джерелами продукції, щоб зменшити кошти праці. І є змога створювати на Карибських островах власні відділи для краяння і зшивання. Коли ж там вживатимуть американський матеріял, продукт буде звільнений від квоти.

Встановлення квоти — це не лише економічна проблема, вона набирає сильний політичний характер, бо зацікавлені натискають на Конгрес, щоб ухвалити відповідний закон для охорони одягової індустрії. Президент Реґен, як звісно, є прихильником вільної торгівлі і може накласти вето на закон, який недавно перейшов 262 голосами проти 159. На основі пояснення

(Закінчення на стор. 4)

Писемні привіти Конвенції УАКРади від Владик Мстислава і Стефана

(Привітання прийшли на руки голови УАКРади д-ра Івана Флиса)

Сердечно вдячний вам за вашого листа з 12-го вересня, яким ви запрошуєте мене на Конвенцію Українсько-Американської Координаційної Ради, що відбудеться в днях 18-го, 19-го і 20-го жовтня у Філядельфії. Я дуже високо ціню очолений вами рух за скерування української громади в ЗСА до творчої і на демократичних засадах зорганізованої дії.

Тридцять вісім років мого життя і церковно-громадської праці на Північно-Американському терені утвердили мене в глибокому переконанні, що абсолютна більшість наших людей у цій країні складається з осіб демократичних переконань. На жаль, ця більшість є мовчазною та животіє за засадою — „моя хата скраю"...

То ж — молю Господа, щоб наслідки праці очоленої вами Конвенції стали Богові вгодними, а нашій громаді в ЗСА — пожиточними. Прикро лише повідомити вас, що, правдоподібно, не матиму змоги бути присутнім на Конвенції.

Христос серед нас!

† **Мстислав**
Митрополит

Щиро дякую за повідомлення про Конвенцію, що має відбутися 18-го - 20-го жовтня ц.р. у Філядельфії і за ваше ввічливе запрошення.

Мої любі брати і сестри у Христі Господі! Ви звернулися до мене, як до Архипастиря Христової Церкви, що діє в українському народі. Я усіх вас люблю цією любов'ю, що в моє серце вклав наш Спаситель, бо всі ви мої ближні — сини й доні українського народу. Тому звертаюся до вас, парафразуючи слова давніх римлян, які започаткували наради своїх сенаторів словами: „що на добро, що на щастя, що на користь-пожиток, що на добру долю народу було б — про це дбайте і чиніть".

Нехай Святий Дух кермує вашими мислями, а ваші постанови нехай будуть благородним подарунком для нашої української спільноти. Найкращий і найдостойніший вияв патріотичних почувань — це любов Бога і ближнього, це братолюбіє, що його у Господа благав наш поет Тарас словами: „братолюбіє нам пошли".

Українська спільнота у ЗСА — найбільш чисельна. Тому на неї звернені очі і цих, що розсіяні на поселеннях у різних країнах і цих, а це найважливіше, що в Україні і на засланні караються. Це накладає на нас усіх історичну відповідальність. Просім Господа, щоб на ціль вів великим духом і почуттям відповідальности провід діячів української спільноти, щоб вони так діяли, щоб народ мав до них довір'я. Нам не буде страшний зовнішній ворог, коли серед громадянства буде однозгідність у думках стосовно остаточної мети — вольности українського народу, коли всі стоятимуть за одно, а один за всіх, коли у різнорідності думок буде гармонія, а у серцях любов ближнього. „Кожний думай, що на тобі стан стоїть, що за долю мільйонів маєш дати ти одвіт".

У ваших нарадах не забувайте за молодь, бо це майбуття народу! Дорожіть Христовою Церквою, бо вона завжди була твердинею, остоєю і пристановищем нашого народу. Тому її так жорстоко, так послідовно переслідує окупант — ворог Бога й народу.

Бажаю вам успіху у ваших нарадах, щоб вони мали єдину на цілі — добро й єдність нашої спільноти у ЗСА.

Благословення Господа на вас!

† **Стефан**
Митрополит

ОТЕЦЬ НЕСТОР ДМИТРІВ

(Слово виголошене головним предсідником УНСоюзу д-ром Іваном Флисом на поминках у четвер, 24-го жовтня, після посвячення пам'ятника на гробі о. Нестора Дмитрова).

Народився о. Нестор Дмитрів 1863 року — помер 1925 року. За 62 роки свого життя, отець Дмитрів заслужив собі в нас, в Українській Католицькій Церкві і в Бога на вічную пам'ять.

Висвячений в Галичині, до ЗСА прибув отець Нестор Дмитрів у 1895 році і в числі 9-му „Свободи" з 27-го березня того ж року читаємо таку новинку: „На днях прибув до Мавнт Кармел руський священник з Галичини отець Дмитрів. Велика радість між тамошніми русинами, що дістали правдивого руського священника. Отець Дмитрів — це молодий чоловік і великий народолюбець, повний сили і охоти працювати на народній ниві".

Що отець Дмитрів був енерґійною людиною та з великим народним запалом до праці, виявилось це в короткому часі на Конвенції Українського Народного Союзу (тоді званого Руським). Він стає секретарем, а опісля контролером цієї установи, поміщує у „Свободі" в тому часі численні заклики в справі організації, вкладок, конвенцій тощо.

Дає він теж публічні доповіді „Про культурну ролю американських русинів", видає перший „Руський Календар" для руського народу в Америці на рік 1986.

В його домі відбувається піврічна Конвенція УНСоюзу („Свобода" ч. 41, 1895 року). Пише він за підписом „Нестор" „Образки з американського життя" та довші оповідання з іміґрантського життя тощо.

Третя Конвенція УНСоюзу доручає йому видати Календар на черговий рік. Після відходу о. Григорія Грушки з посту редактора „Свободи", отець Нестор Дмитрів стає черговим редактором та з отцем І. Констанкевичем редаґує цей тижневик до квітня 1897 року.

Д-р Лука Мишуга в „Пропам'ятній Книзі" УН Союзу в 1936 році на ст. 30-ій висловлюється про о. Нестора Дмитрова, як про „Найкращого дослідника нашої найдавнішої минувшини в Америці".

Впродовж свого трудолюбивого життя, цей наш піонер і літописець, відправив у 1897 році першу Службу Божу в Теребовлі, Манітоба, Канада. Там він започаткував першу українську парафію і цим поставив підвалини під українське суспільне життя в цій країні, І Бог побачив і поблагословив ті скромні початки. З того насіння виросли на канадській землі епархії, митрополії, крайові централі та установи. Розвинулася українська преса, видавництва, бібліотеки, музеї так, що українська канадська громада стала спільнотою з високими культурними досягненнями і надбаннями.

Отець Нестор Дмитрів так описав приготування до першої Служби Божої:

„Вечором пізно вернулись посланці з речами. Почались підготування до Служби Божої. Сповідь затягнулась допізна. Вирішено, що Службу Божу відправлятимуть щойно другого дня вранці. На другий день вранці падав сніг і не було можливости правити Служби Божої під відкритим небом. Приготовано жертівник в землянці. Не всі змістились в ній, бо дехто мусів стояти на дворі. Пропам'ятне це було Богослуження вже тим, що при перших словах „Благословенно Царство" народ розплакався, як мала дитина, — описує отець Дмитрів. При проповіді він сам не міг здержатися від сліз, коли згадав про причини, про лихоліття, яке вигнало людей за море, щоб шукати кращої будучности для дітей своїх. В молитвах народ враз зі своїм священиком полинув до рідної землі, до рідних піль та своїх батьківських осель. Виринули вони контрастом в сентименті од важкого, але запашного рідного і тому ця Служба Божа відбувалась в сльозах та душевній сповіді перед рідним минулим.

Після Служби Божої охрещено „малого канадійського русина", згадує наш місіонар, а народ готувався до посвячення „Хреста Свободи", пам'яткового хреста, який мав нагадувати поселенцям не тільки першу Службу Божу на канадській землі, але також їхню свободу в Канаді, цебто рік 1896, в якому то році канадські теребовельці поселились в цій колонії.

Отець Дмитрів був невтомним оборонцем української національної ідеї, а своєю працею та літературною творчістю протидіяв московським впливам, які існували в той час в Америці і Канаді.

На протязі 62-ох років свого трудолюбивого життя св. п. отець Нестор Дмитрів заслужив собі на вічну пам'ять поміж всіми нами, а особливо поміж союзовими активними діячами, які продовжують ті початки Отця Дмитрова, на користь наших членів, на користь нашої української громади і на користь нашого українського народу.

Вічна Йому Пам'ять!

ЖІНКА В'ЯЗНЯ СОВІСТИ Анатолія Щаранського, Авіталь виступаючи в телевізійній програмі Сі-Бі-Ес „Обличчям до нації", сказала, що той факт, що на Заході не забувають про совєтських політв'язнів і про порушення Совєтським Союзом елементарних прав людини, має величезне значення в долі таких в'язнів, як її чоловік. „Я твердо переконана, що широкий розголос на Заході про долю мого чоловіка допоміг в 1977 і 1978 роках зберегти його життя, і мені відомо, що це також полегшило становище багатьох інших політичних в'язнів в СССР", — сказала А. Щаранська.

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН зустрівся з родинами чотирьох з шести американських закладників, які перебувають у Бейруті. Родини закладників просили Адміністрацію подвоїти зусилля, спрямовані на їх звільнення, а також висловили тривогу з приводу напруження на Близькому Сході, яке може погано відбитися на долі їх близьких. Родичі американських закладників на протязі кількох місяців добивалися зустрічі з Президентом, вважаючи, що чутки про вбивство Вілляма Баклі, який був викрадений у березні 1983 року, „вимагають негайного перегляду становища Уряду в цьому відношенні".

Петро Одарченко

ДОСЯГНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕТНОГРАФІЇ ТА ФОЛКЛЬОРИСТИКИ В XIX ТА НА ПОЧАТКУ XX СТ.

III.

(Доповідь на З'їзді діячів українських музеїв референток народного мистецтва складових організацій СФУЖО і збирачів та аматорів народного мистецтва 29-30-го червня 1985 року).

У 1874-75 роках вийшла в світ капітальна праця В. Антоновича і М. Драгоманова „Історичні пісні українського народу" (два томи). Далі виходить цінний збірник М. Драгоманова „Українські народні перекази й оповідання" (1876). І. Рудченко (брат Панаса Мирного) видає два томи українських народних казок (1869-1870) та „Чумацькі народні пісні" (1874) з докладною монографією про чумацтво. Надзвичайну вагу в українській етнографії та фольклористиці має діяльність славного українського композитора Миколи Лисенка. М. Лисенко записав сотні українських пісень з мелодіями, він видав сім випусків „Збірника українських пісень", збірник українських обрядових пісень, збірник танців та веснянок. Особливо цінна його наукова праця „Характеристика музичних особливостей українських дум і пісень у виконанні кобзаря Остапа Вересая" (1873).

Але не довго тривала плідна діяльність Південно-Західнього Відділу Географічного Товариства. Таємним указом Олександра II 1876 року заборонено українське письменство й закрито Відділ Географічного Товариства. Головних діячів Відділу Чубинського й Драгоманова наказано вислати з України. Чубинський виїхав на Північ, а Драгоманов еміґрував спочатку до Швайцарії, а пізніше до Болгарії. У Женеві в 1883-1885 роках М. Драгоманов видав два томи „Політичних пісень українського народу XVIII-XIX ст." (1883-1885) та „Нові пісні про громадські справи (1764-1880), Женева 1881. Порівнюючи українські пісні, записані від українців, що живуть в різних державах (Росії, Австрії, Угорщині, Румунії), М. Драгоманов зробив важливе відкриття, що українські пісні цілком однакові по всіх етнографічних територіях України. Це показує, каже М. Драгоманов, що „всупереч всяким поділам українських людей між різними державами українська національність існує як тіло окреме, дуже однакове в усіх своїх частинах, з однаковими звичаями, однаковими спогадами, любов'ю та ненавистю." (М. Драгоманов. Нові укр. пісні про громадські справи. Ж., ст. 9-10)

Більшість наукових праць М. Драгоманова з етнографії та фолкльору надруковано у Львові — 1899-1907 роках — у виданні Наукового Товариства ім. Шевченка в чотирьох томах під назвою „Розвідки Михайла Драгоманова".

Сестра Михайла Петровича Драгоманова Ольга Петрівна — відома українська письменниця Олена Пчілка — вивчала народний побут, народне мистецтво записувала народні пісні й передавала їх Михайлові Драгоманову та Миколі Лисенкові. Вона також працювала над розвідкою „Українські колядки", яка була надрукована в журналі „Киевская Старина" (1903), а також окремим виданням у Києві, в університетській друкарні (1903). Перша наукова праця О. Пчілки з етнографії „Український орнамент" Вишивки, тканини, писанки, була надрукована 1876 року. Ця праця здобула високу оцінку не тільки серед українських учених, а й серед видатних західньоевропейських фахівців. У Парижі один видатний французький професор був так захоплений цієї працею, що прочитав про неї цикл лекцій. А Іван Франко в 90-их роках просив Олену Пчілку написати статтю про українські вишивки, підкреслюючи в своєму листі, що для цього він не знайде компетентнішого від Олени Пчілки фахівця. Року 1903, 1912 і 1927 у Києві була надрукована праця Олени Пчілки „Українські узори". У 20-их роках Олена Пчілка працювала членом-кореспондентом Української Академії Наук в Етнографічній Комісії. 1926 року були надруковані її цінні розвідки: „Малювання на стінах в Україні" та „Про легенди і пісні".

Дуже важливими дослідницькими працями з ділянки української етнографії та фольклористики були цінні розвідки Миколи Сумцова про весільні обряди, про писанки, про український народний побут та його велика праця „Сучасна українська етнографія". (1893, 1897). Про історію української етнографії цінну книжку видав також О. Пилипін (1892). Історик, музейний діяч і етнограф Дмитро Яворницький видав два томи цінної розвідки „Запоріжжя" — історичні перекази, записані від дідів. (1888, СПб)

Видатний учений Олександер Потебня опублікував цінні праці про українську пісню, а Павло Житецький видав цінну розвідку про українські думи (1895-99) Борис Грінченко видав „Етнографічні матеріяли" — три томи.

Видатними діячами в ділянці вивчення української етнографії та фолкльору були Іван Франко, Володимир Гнатюк, Філарет Колесса, Станіслав Людкевич та інші. І. Франко був головою Етнографічної Комісії НТШ, 20 років він редаґував „Етнографічний Збірник". Франко був автором цінного дослідження „Студії над українськими народними піснями" (Львів, 1913). Найбільшим досягненням науки в галузі збирання й видання українських прислів'їв та приказок є монументальна шеститомна праця Івана Франка „Галицько-руські народні приповідки". (Львів 1901-1910). Варто згадати й працю І. Франка „Жіноча неволя в руських піснях народних" (1883).

Найцінніші праці Володимира Гнатюка: „Етнографічні матеріяли з Угорської Руси", „Колядки і щедрівки", „Гаївки", „Коломийки", „Українські народні байки", „Ткацтво у Східній Галичині" та багато інших.

(Закінчення на стор. 4)

ЗАКЛИК
ДО УКРАЇНСЬКОГО ПАТРІОТИЧНОГО ГРОМАДЯНСТВА!

Листопад — це традиційний місяць українських воєнних інвалідів, як рівнож це місяць традиційної листопадової збірки датків на національний листопадовий Дар українським Воєнним Інвалідам.

У листопаді кожного року Суспільна Служба Комбатантів в ЗСА звертається до патріотичного і жертвенного громадянства з проханням і закликом обдарувати в цьому місяці своїх воєнних інвалідів щедрим датком, щоби вони знали, що нарід наш ніколи не забуває їхньої ідейної жертви в боротьбі за волю, а доказ на це дає, складаючи щедрі датки на Листопадовий Національний Дар українським Воєнним Інвалідам.

Цього року кожний листопадовий дар, що його пожертвує свідомий українець в нашій сучасній ситуації, це єдина реальна відповідь нашим ворогам на їхню хитру змову проти української еміґрації у вільному світі взагалі та проти борців за волю народу. Тому нехай цьогорічна листопадова збірка на Національний Листопадовий Дар українським Воєнним Інвалідам, не минає жадної української хати, бо ще ніколи на еміґрації не мали ми таких важливих завдань, які чекають на розв'язку, як маємо тепер.

Управа Суспільної Служби Комбатантів просить всі українські організації і установи включитися цього року в листопадову збірку так активно, як колись у рідному краю увесь свідомий загал включався, щоби цьогорічна Листопадова Збірка дала відповідний до дуже важливих цьогорічних потреб вислід, бо успіх листопадової збірки цього року буде доказом, що для українського народу ідеали волі і основних людських прав є, були і будуть все найціннішими ідеалами.

Датки на Національний Листопадовий Дар Українським Воєнним Інвалідам можна складати на листи, як рівнож висилати безпосередньо на адресу: Social Service of Ukrainian War Veterans, 1321 W. Lindley Ave., Philadelphia, Pa., 19141.

З огляду на це, що Суспільна Служба Комбатантів діє в організаційній допомоговій системі ЗУАДК-у, датки ті можна подавати як видатки на харитативні цілі у річних податкових звітах.

Допомога воєнним інвалідам — це почесний обов'язок кожного народу. І в нашому народі цей обов'язок повинен почесно також бути на першому місці наших сучасних національних обов'язків. Цього року цей наш найпочесніший обов'язок має бути мірилом національної ідейности і нашої рішучости обороняти наші національні ідеали.

За Управу Суспільної Служби Комбатантів в ЗСА

І. Данківський, голова,
В. Добровольський, секретар

Діяльність УНІГУ: многогранна й динамічна

Для характеристики діяльности Українського Гарварду пригляньмось хоч би до подій в місяці жовтні цього року. Щойно закінчивши літню програму україністики в цьому відомому та першорядному університеті, прийшлось вже починати нормальні курси українознавства повного академічного року: п'ять з історії України, два — українського мовознавства, два з української літератури.

Продовжується також влаштовування четвергових сесій семінара українознавства. Деколи відбуваються ще й додаткові спеціяльні семінарі.

У жовтні гарвардський професор Лоренс Волф доповідав на тему „Ватиканська дипломатія та уніяти України після першого розбору Польсько-Литовського комонвелту".

Проф. Тарас Гунчак, історик із Ратґерського університету, доповідав про „Ваффен СС Дивізія Галичина та проблеми української коляборації під час Другої світової війни". У переповненій залі, теж і численними жидівськими слухачами, вив'язалась жвава дискусія.

У днях 11-12-го жовтня відбулась успішна наукова конференція. Тему конференції „Україна в 1980-их роках" розглядано в чотирьох сесіях: 1) суспільство і економіка, 2) наука і національна спадщина, 3) політика, 4) підсумки та перспективи. Доповідало 15 професорів і наукових дослідників із семи різних університетів.

Дня 21-го жовтня прибув до Гарварду д-р Роберт Конквест, автор книжки про голод в Україні, що її друкують британське видавництво Гачісон і американське Оксфорд із доповіддю „Історичний огляд совєтської спадщини відносно національних справ".

А вже в днях 25-го і 26-го жовтня відбулась третя конференція присвячена економічним проблемам України. П'ятнадцять фахівців розглядали тему: „Міжнародний процес української економіки — історична перспектива".

В неділю, 27-го жовтня, стараннням Т-ва Приятелі Українського Гарварду при співпраці Бостонського Відділу Союзу Українок влаштовано виступ мистецького ансамблю „Волошки", який привабив численну різнонаціональну публіку з ближчих і дальших околиць Бостону.

ФКУ

Посвячено...

(Закінчення зі стор. 1)

Акти посвячення доконали отці (зліва): М. Вівчар, М. Кучмак, о. шамб. Й. Федорик і М. Кушко.

Представники УНСоюзу (зліва): С. Гавриш, А. Драган, З. Снилик, д-р І. Флис, В. Сохан і А. Кейбіда.

лений УНСоюзом бюст о. Дмитрова роботи скульптора Лева Молодожанина (1977 року). Довідавшись з двомовної брошурки д-ра Михайла Марунчака, що о. Дмитрів був парохом церкви св. Володимира в Елізабеті, Н. Дж., і похований на кладовищі Евергрін, вона поставила собі за ціль відтворити пам'ять цього „забутого священика" і увіковічнити її, що тепер частинно сталось.

Бо, як сказав в заключному слові о. Кушко, нитка життя і праці о. Дмитрова виказує великі лякуни, зокрема після 1914 року аж до його смерти в 1925 році. Тому о. Кушко, уродженець Манітоби, закликав присутніх членів Екзекутиви УНС заанґажувати українського історика для написання повної монографії про о. Дмитрова, цього одного з найбільш визначних священиків-активістів ранньої доби українських поселень в ЗСА і Канаді.

Д-р І. Флис обіцяв розглянути такі можливості.

Крім головного предсідника, в тих церемоніях взяли участь також головний секретар Володимир Сохан головний організатор Степан Гавриш, головний радний Андрій Кейбіда, головний редактор „Свободи" Зенон Снилик, редактор-емерит Антін Драган.

Трапезу закінчив молитвою о. М. Вівчар.

Раніше того дня в церкві була відправлена заупокійна Служба Божа.

Книжечка д-ра Ю. Мовчана вийшла еспанською мовою

Джерзі Ситі, Н.Дж. — Невеличка студія, д-ра Юліяна Мовчана п.н. „Антисемітизм", що раніше була друкована в „Свободі" в українській мові, а згодом вийшла в англійській мові, тепер появилась накладом В-ва Юліяна Середяка в Буенос-Айресі, Арґентина, в еспанській мові.

Беручи до уваги, що еспанська мова в ЗСА — це друга щодо кількости людей, що її вживають в письмі й розмові, тож важливість того видання очевидна.

Автор підійшов до питання українсько-жидівського співжиття в минулому і на майбутнє по-діловому, без обвинувачень чи закидів, бажаючи в той спосіб причинитися до наладнання того співжиття, яке обом народам так дуже є потрібне. Антисемітизм — це не „винахід" XX століття, тож автор шукає способів як „лікувати" той феномен, який в різних формах діє в цілому світі.

Ціна книжки 3 дол. Хто замовляє два примірники чи більше платить лише 2.50 дол. вже з коштами пересилки. Замовлення слід слати на адресу: Mr. Julian Seredіak, Casilla de Correos 7 (Suc.7) 1407 Buenos Aires. Argentina.

ВІДБУДУТЬСЯ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ЛМКЛЮБУ

Ню Йорк. — Із Літературно-Мистецького Клюбу повідомляють, що в п'ятницю, 1-го листопада ц.р., о год. 7-ій вечора, тут при 136 Друга авеню, відбудуться загальні збори ЛМКлюбу. У програмі звітування уступаючої і вибір нової Управи. Участь членів обов'язкова. Гостям раді.

У ВАШІНҐТОНІ В СУБОТУ, 2-го листопада, відбудеться вечір поезії Ірини Ратушинської, відомої правозахисниці і талановитої поетки. І. Ратушинська була засуджена за „виготовлення і розповсюдження" віршів на сім років таборів і п'ять років заслання і нині перебуває в концтаборі у Мордовії.

В 40-ий день відходу у вічність

У середу, 23-го жовтня минуло 40 днів, коли українська громада в Ґлен Спей Н. Й. попрощала на вічну дорогу мешканця нашого села і прикладного члена нашої громади інж. Осипа Ховайла. З відходом у вічність Покійника, українська православна парохія свв. апостолів Петра й Павла стратила вірного свойого парохіянина і працівника, який хоч від кількох літ страждав на страшну недугу, не жалів ані своїх сил, ані часу, щоби прискорити викінчення храму Господнього. З відходом у вічність Покійника також Об'єднання Українців в Ґлен Спей, як зорганізована громада, стратила свого гідного члена, який своєю працею, порадами й жертвенністю для громади, міг бути прикладом для інших.

До групи людей, які від своєї ранньої молодости кинулися у вир різноманітної праці для свого народу належав і Покійний О. Ховайло. Як син української Волині, яка була під польською займанщиною, від ранньої своєї молодости він наповнювався любов'ю до своєї землі, народу й Церкви.

Для молодої людини, яка горіла великою любов'ю до свого рідного яка бачила злидні, кривду й переслідування всього, що українське з рук окупанта, яка була рішена присвятити всі свої сили рідній стихії, жити під ворожою займанщиною не було легко. Але ця непевність завтра не відстрашила ідейного молодця. Повний віри в слушність своєї праці і в праці таких як він, він віддає всі свої сили і здібності на службу свого народу. Передвоєнні роки, а особливо роки війни, повні страхіття, непевности і небезпеки не зломили характеру й завзяття О. Ховайла і ніяка невдача не відстрашила його від твердого рішення і вибраної дороги.

Неконтрольовані нами сили, які діяли на нашій землі, були сильніші, як гаряча любов і жертвенність дітей України і коли многі тисячі нашого народу гинули з рук жорстоких окупантів, О. Ховайлові вдається вийти щасливо з цього пекла і вийти ціло не на те, щоб жити дальше спокійним життям, але щоб знов кинутися у вир праці, хоч в інших, вже безпечніших умовинах. Опинившись на еміґрації, чи в Німеччині, чи згодом в Америці, він не замикається в родинному колі, не відсувається зовсім від громадського життя, але з цілою своєю ще молодечою енерґією віддається громадській праці, щоб тут на вільній американській землі внести хоч малу цеголку в будівлю українського життя.

Однак життя не стояло на місці. Зближаючись до пенсійного віку, О. Ховайло переноситься до Ґлен Спей, звідкіля ще протягом кількох літ, кожного дня, доїжджає до Ню Йорку до праці. І тут не зважаючи на обмежений час, бере активну участь в громадському житті українського села. Тут, в Ґлен Спей, він показує велике завзяття, а головно сильну віру в поборюванні своєї страшної недуги, яка вже кілька літ не давала йому спокою. Однак ця страшна недуга показалася сильнішою над його віру, сильнішою над медичне знання, якому він віддав все своє довір'я. І вже 14-го вересня, перейшовши чесно свій відносно недовгий життьовий шлях, Покійник поєднавшись з Богом, осиротив дружину Юлію, двох синів з дружинами і двох внуків.

І хоч давне українське повір'я каже, що дух покійника через сорок днів кружляє над місцями, в яких він колись жив і працював і бувши невидимим перебуває в гурті своєї родини і приятелів, ми віримо, що дух його, його посвята, його любов і труд для народу і Церкви будуть дальше унапрямлювати працю і дію тих, які залишилися ще живими, щоб довершити це, що йому не судилося зробити.

Ми мешканці українського села в Ґлен Спей, можемо висловити дружині покійного, Юлії, синам, невісткам і цілій родині наше щире співчуття, а Покійникові побажати, щоб Всевишній Господь широко відкрив йому двері небесних хоромів.

Олександер Ничка

Досягнення...

(Закінчення зі стор. 2)

Визначний учений Федір Вовк опублікував багато цінних праць з української етнографії не тільки українською мовою, а також французькою та російською. Особливе значення має його праця „Етнографічні особливості українського народу" (1916), а також „Студії з української етнографії та антропології" (Прага, 1928).

Леся Українка — дочка Олени Пчілки й племінниця М. Драгоманова — з дитинства знала багато українських народних пісень і пам'ятала їх усе життя. В останні дні свого життя вона проспівала своєму чоловікові, видатному музичному етнографові В.К. Квітці багато пісень. З її голосу записав Квітка 225 мелодій. Ці пісні з голосу Лесі Українки видано в 1917-1918 роках. Леся Українка вважала, що „пісня без мотиву тільки наполовину жива". Леся ж Українка, коли їй було 20 років, хвалилася М. Драгоманову, що за чотири місяці вона зібрала й записала 150 обрядових пісень. Свою збірку купальських пісень вона послала І. Франкові, і ці пісні були надруковані в журналі „Житє і слово" 1894 року. У праці „Купала на Волині" Леся Українка виявила себе справжньою дослідницею, озброєною науковою методою фольклористики.

В останні роки свого життя Леся Українка, не зважаючи на свою хворобу й матеріяльне скрутне становище, на власні кошти організувала експедицію для записування на фонографі мелодій дум від ще живих тоді видатних кобзарів. Для участи в цій експедиції Леся Українка запросила видатного музикознавця, етнографа і композитора Філарета Колессу, дійсного члена НТШ. Леою дуже турбувала думка, що мелодії дум можуть назавжди загинути, якщо не будуть своєчасно записані. В листі до Колесси Леся Українка писала: „я дедалі більше впевняюся у нагальності справи рятування дум". Українські народні думи, що їх виконував кобзар Гнат Гончаренко, Леся Українка сама записала. Увесь зібраний матеріял видано у Львові у двох томах під назвою „Мелодії українських дум". Списав по фонографу й зредагував Філарет Колесса. Організатором і активним учасником цієї важливої наукової експедиції була Леся Українка. Все своє життя геніяльна поетеса українського народу не кидала праці над збиранням, записуванням, збереженням і увічненням перлин української народної творчости та майстерним використанням у своїй оригінальній поезії її образів, художніх засобів, її мудрости й краси, її музичности і ритмічного багатства, її життєрадісности й оптимізму. У безсмертній „Лісовій пісні" Леся Українка піднесла образи усної народної творчости на високий філософський і поетичний рівень. М. Грушевський у своїй „Історії української літератури" дав огляд української народної творчости. Його дочка Катерина була редактором наукового видання „Українські думи" (2 тт.).

Видатні українські етнографи, фольклористи, дослідники українського народного побуту, дослідники українського народного мистецтва, деревоpізьби, ткацтва, килимарства, вишивок, кераміки, гончарства, писанок тощо показали всьому світові багату оригінальну, самобутню, національну матеріяльну й духовну культуру українського народу. Носієм і творцем цієї національної культури був український народ, передусім українське селянство. В тяжких умовах національного, політичного й соціяльного поневолення українське селянство зберегло найвищий скарб — рідну мову й рідну пісню, яка своєю словесною поетичною красою і своєю надзвичайно музичною красою займає перше місце в народній пісенній творчості всіх народів світу. Народна українська пісня стала вічно живим і життєдайним могутнім джерелом нової української літератури, джерелом надхнення для українських поетів, письменників, драматургів. З найбільшою майстерністю поетичні скарби української народної пісні використав у своїй творчості геніяльний поет українського народу Тарас Шевченко.

У наші часи Україна і український народ стали об'єктом безоглядної русифікації, мета якої знищення української нації. Московський шовінізм вживає всіх заходів для знищення української мови, української культури, української пісні, з метою перетворення українців в росіян.

Завдання українців, що живуть поза межами рідної землі, поза межами України, всіма силами боротися проти асиміляції, проти русифікації, боротися за плекання української мови, української духовної культури, українського національного мистецтва, за збереження української національної самобутности, національної культури, за збереження української нації.

Успішний фестиваль в Піттсбурзькому університеті

Танцюристки ансамблю „Україна"

Піттсбург (М. Коломиєць) — Вже четвертий рік підряд у Катедрі науки при Піттсбурзькому університеті відбувся Український фестиваль. Прибуток з цього фестивалю призначений на створення української кімнати, яка вже була схвалена університетом, а будова якої має закінчитися у 1986 році.

Демонстрування ткання

На фестиваль, який відбувся у суботу і неділю, 28-го і 29-го вересня, прибуло понад 3,500 людей з околиць Піттсбургу, як також з інших місцевостей Пенсильванії, Ню Джерзі та Ню Йорку. В суботу і неділю, фестиваль був відкритий від год. 12-ої полудня до 6-ої вечора. Станки з керамікою, платівками, вишиванками та книжками притягали відвідувачів.

У „Бабиній кухні" працівники фестивального комітету, підкотивши рукави, гостили учасників голубцями, варениками, борщем та іншими українськими стравами.

Атракцією фестивалю був „Козацький іспит" — це іспит зрілости з різних ділянок українознавства, а саме, історії, географії та відомі українські постаті в Америці.

Микола Давлюк, біля гуцульського станка, демонструє гру на сопілці

Іспит на компюторі був влаштований Українським Технологічним Товариством Піттсбургу.

Проф. Катя Довбенко тежмала на показ компютор, який пише українською мовою. Компютор приваблював багато відвідувачів, які записувалися на курси української мови в університеті.

В суботу увечері в університетській залі відбулася забава, на якій грала славна із Союзівки оркестра „Алік і Дорко".

Танці продовжувалися у неділю, тим разом на сцені Морис Кофман залі, де у концерті виступив ансамбль „Україна" з Чикаго під керівництвом Євгена Літвінова. Ансамбль виконав „Привіт", „Весілля", „Гуцульський танець", та „По дорозі на базар".

Співом розважали публіку дует „Ліпан", у складі Ліди Риндик і Богдана Бухвака, а вміло проводив програмою Богдан Тимець, власник фірми „Євшан" в Монреалі.

Організатори фестивалю між нима голова комітету Лі Грин, висловлювали задоволення з успіху цьорічної імпрези, кажучи що є велика майбутність для української громади у Піттсбургу, де знаходяться україні чотирьох поколінь, що живуть дружньо і співдіють активно в різних ділянках.

Про українців під час Другої світової війни

Море сліз, річки крові і гори трупів принесла Україні Друга світова війна. Сьогодні немає української родини, яка не втратила б когось із своїх близьких. В Україні давно відбудовано знищені війною міста і села. Як і колись, парує рілля цвітуть каштани, але ніхто і ніщо не поверне і не заступить втрачених синів і батьків та матерів і дочок, які загинули. Поки на нашій землі буде окупант будь-якої фарби — нас будуть нищити. Хай досвід Другої світової війни буде лекцією для наступних поколінь.

Щоб зберегти пам'ять мільйонів жертв наших братів і сестер, Громадський Комітет Трентону, Н.Дж., 13-го жовтня ц.р. влаштував віче у 40-ліття закінчення Другої світової війни. У програму ввійшли три доповіді: „Українці в кацетах у Другій світовій війні" — інж М. Ільків, „Нищення Української Католицької Церкви у Другій світовій війні" - о. митрат д-р Василь Макух і „Нищення Української Православної Церкви" - о. Митрат Микола Галета.

Ініціятором цього віча був інж. М. Ільків — колишній в'язень німецьких концентраційних таборів. Група українців в кацеті, між якими був М. Ільків, дала собі клятву, що якщо хтось з них виживе, то розповість світові про їхні страждання та згадає їхні імена. Бог зберіг Ількова від загибелі і він виконує свою клятву: написав спогад про кацет під заголовком „Німецькі концентраційні табори", який видав книжечкою у 1983 році. Крім написаних спогадів, Ільків скрізь де може розповідає про страхіття, які переживали його друзі і він сам.

Доповідач оповідає, що кацети заповняли народи всіх країн Европи, які були окуповані німцями. В роках 1943-44 чисельно переважали українці. Режим у таборах був нелюдський. В'язні вставали о годині 4-ій рано і лягали спати о 10-ій вечора. Голодні, вони мусіли тяжко працювати. Часто їх будили вночі, коли якомусь садистові забажалося познущатися. Під час таких візитів вони вибирали кілька жертв для побиття, після чого ці люди вмирали. Вживали різних способів, щоб винищити якнайбільше людей. Число в'язнів у кацетах доповідач подає понад 25 мільйонів, з яких загинуло половина.

Сьогодні нам закидають співпрацю з німцями, а ми самі були жертвами, бо німці найбільш плюндрували наш край і винищували наш народ. Ні, наш народ ніколи не колаборував і не буде колаборувати з окупантом. Він по-геройськи з ним боровся і буде боротися, — сказав доповідач.

Другим з черги доповідачем був о.д-р Василь Макух. Він почав свою доповідь про переслідування Христової церкви від початку її існування. Далі доповідач говорив про те, як ще російські царі нищили Католицьку Церкву в Україні, тоді звану уніятською. Перед революцією уже не було ні одної української католицької парафії у цілій російській імперії.

В 1918-1939 роках поляки намагалися перетягнути греко-католиків (і православних) на латинський обряд, але під проводом такого авторитету, як Митрополит Кир Андрей Шептицький, українська греко-католицька церква почала розвиватися: було багато духовенства, церков, манастирів, була сильна католицька преса.

Коли большевики „визволили" Галичину 1939 року, то прийшла велика руїна: вони позакривали духовні семінарії, зліквідували пресу, конфіскували церковні і манастирські добра, а духовенство і вірних особливо молодь, заслали на Сибір.

Німці, хоч були жорстокі, але найгірше лихо прийшло в 1944 році з поворотом большевиків. Вони вирішили остаточно зліквідувати Українську Греко-Католицьку Церкву. Арештували архиєпископа Й. Сліпого, єпископів та біля 1,500 священиків. У 1946-му році у Львові большевики скликали псевдо-собор з участю трьох католицьких священиків і тим собором уневажнили Берестейську Унію та приєднали Українську Греко-Католицьку Церкву до російської православної.

Коли Блаженніший Йосип Сліпий приїхав до Риму в 1963 році то він відновив Українську Католицьку Церкву у вільному світі і почав старатися про патріярхат, який досі не вдалося довершити. Після його смерти наступником став Блаженніший Патріярх Мирослав Іван Любачівський, який буде змагатися до завершення плянів свого попередника.

Третім доповідачем був о. митрат Микола Галета. Він коротко розповів про самобутність Православної Церкви в Україні до Б. Хмельницького і пізніше про її ролю під Росією, яка використовувала нашу церкву для своїх шовіністичних цілей.

Під час відродження нашої держави прийшло і до оновлення Церкви в 1921 році. Боже провидіння післало нам митрополита Василя Липківського, який із підтримкою духовенства створив Українську Автокефальну Православну Церкву. По церквах залунала українська мова. Народ був у великому піднесенні. На превеликий жаль, Україну знову окупувала Росія, тим разом червона, і знищила нашу церкву. Заарештували і замучили двох митрополитів: Василя Липківського і Миколу Борецького та 30 єпископів. Почалося страшне переслідування священиків та вірних. Тисячі священиків були заарештовані і замордовані в найбрутальніший спосіб. Церкви і манастирі позамикали, а їхні добра пограбували. Приміщення церков вживали для збереження збіжжя або переробили на клюби чи кінотеатри. Та намагання вбити в людей віру в Бога їм не вдалося.

З приходом німців невелика частина церков була відчинена, але бракувало священиків, не було єпископів. Все таки було створено короткі курси для священиків, а в єпископи було таємно висвячено, бо німці не дозволяли, теперішнього митрополита Мстислава у Києві 1942 році.

Коли большевики в 1943 році знову окупували Україну, то офіційно накинули нам російське православіє з патріярхом у Москві.

Українська Православна Церква є невмируща. Прийде час і дзвони св. Софії сповістять про волю нашого народу і свою національну православну церкву.

О. протопресвітер Богдан Желехівський прочитав відповідну молитву, яку спеціяльно для цієї нагоди написав. Національним гимном „Ще не вмерла" закінчено віче.

Б. Скорупська

Протекціонізм...

(Закінчення зі стор. 2)

знавців, коли б цей конгресовий закон дійсно ввійшов у життя — завдяки двом третім, більшости голосів для анулювання президентського вето — це коштувало б консументів 28 більйонів долярів і наразило б більйони долярів на чужинецьку відплату.

ДЕЯКІ ВИПРАВЛЕННЯ

У статті Ол. Зозулі „Спадкоємці Сталіна" („Свобода", ч.ч. 194, 195 10-го і 11-го жовтня) у першій частині статті треба читати: „Різниця лише в тому, що Сталін, наслідуючи Івана Грозного, своїх конкурентів Троцького, Зінов'єва, Каменєва, Бухаріна, Рикова знищив, а Хрущов — помилував". Як теж має бути: „Ось чому міністер культури К. Фурцева тоді ж ввела процентру..." У другій частині статті треба читати: „Під час війни був він підлітком", як також має бути: „...бо вона памятиме спеціялізовані господарства, які мають великі борги, які треба списати на збитки..." — Ред.